

La Veu

Butlletí de Reagrupament Independentista

Nous temps, nova gent, el mateix objectiu

El passat 30 de març Reagrupament signava el preacord de full de ruta per a la independència juntament amb Òmnium, AMI, ANC, CDC i ERC.

Un full de ruta al nostre parer encara massa inconcret i obert, però que té la virtut de tornar a mostrar la unitat de les forces que lideren el procés i al qual encara es poden sumar o participar en més o menys mesura altres actors, com per exemple les CUP.

El procés té múltiples protagonistes i avançar plegats costa i cal generositat per part de tots, però els ciutadans no hauríem de renunciar de cap manera a pressionar perquè la llista única independentista per les plebiscitàries del 27 de setembre sigui possible.

Reagrupament, com el procés, també està en moviment i el 31 de maig escollirem una nova junta directiva de l'associació: noves persones amb noves responsabilitats. Us animo a participar-hi amb la vostra candidatura i ganes de treballar per afrontar aquesta nova etapa cabdal per al nostre país.

El trajecte cap a la independència és una cursa de relleus, en què tots els de l'equip són igual d'importants per tenir un bon resultat final. Allò que realment cal és no despistar-se pel camí i recordar sempre quin és l'objectiu i treballar-hi amb energies renovades sense defallir. Cal passar el testimoni amb alegria i agraïment als que el vulguin recollir.

Rut Carandell
Vicepresidenta de
Reagrupament

Sumari

Internacional

We the People

per Josep Sort

PÀGINA 2

Especial Municipals 2015

A S. Margarida i els Monjos, ens reagrupem

per Albert Carrasco

PÀGINA 3

Un nouvingut en la política local

per Toni Veres

PÀGINA 4

Ajuntaments i sobiranisme

per Josep Ferrés

PÀGINA 5

Candidatures de Reagrupament/ Reportatge fotogràfic

PÀGINA 6

Cultura

Declaració Unilateral d'Independència

per Teresa Casals

PÀGINA 7

I més...

La secció habitual de llibres de Pere Torra

We the People

En la seva allocució a la Universitat de Columbia, Nova York, el President Artur Mas no va perdre l'oportunitat de llançar diverses frases o reflexions que tenien per objectiu reforçar el lligam entre Catalunya i els Estats Units. Un objectiu bàsic, quasi bé diríem que imprescindible, per tal que el procés de reconeixement internacional de la Independència de Catalunya triomfi.

D'entre les citacions esmentades, cal destacar la que obre la pròpia Constitució dels Estats Units, el més que famós *We the People* que és tot un referent a la democràcia, però també a la nació, a la igualtat i a la solidaritat, que el President Mas va utilitzar per reforçar la tesi del dret a decidir. Qui decideix és el Poble, no els seus representants ni, encara menys, els jutges. I no cal dir que tampoc ho fan uns magistrats escollits amb un biaix polític tan evident com és el cas dels del Tribunal Constitucional espanyol. No, és el poble. El poble català, en el nostre cas, naturalment.

A continuació, i seguint amb la lògica abans esmentada, va recordar el *We shall overcome*, referent del moviment dels drets civils dels anys 60, una cançó de protesta interpretada per molts autors entre ells Pete Seeger i Joan Baez, i que ha esdevingut un símbol de la victòria del poble contra les lleis injustes. El poble sempre guanya, *someday*. Una cançó, per cert, que guarda molts paral·lelisme amb *L'estaca* de Lluís Llach, tant en el sentit cronològic com estrictament polític, de contingut.

Finalment, la frase que va ser més reproduïda mediàticament fou el famós *We Can* del candidat Obama en les eleccions del 2004. D'aquesta manera, repetit, el President Mas volia

atraure l'atenció i la solidaritat de l'audiència americana que l'escoltava.

Un objectiu que encara es va reforçar més arran de la referència a la creació per part de John Adams, un dels Pares Fundadors dels Estats Units, del consolat a Barcelona, en una data tan inicial com fou la de 1797. Un Consolat que, a hores d'ara, cal dir-ho, és molt més que un simple Consolat, atès que té una importància estratègica fins i tot diríem que regional, en l'àmbit euromediterrani, com ho demostra el fet d'incloure una oficina de seguiment de temes de seguretat. Per això, resulten patètics els intents matussers del ministre de l'interior espanyol, d'intentar vendre a l'opinió pública mundial, els Estats Units inclosos, naturalment, algun tipus de relació o complicitat entre l'independentisme i el gihadisme. Washington, a través del consolat, és el primer a rebutjar de ple aquesta intoxicació, aquesta guerra bruta malaltissa, que no fa més que augmentar la desconfiança

envers Espanya dels seus suposats aliats.

Fet que, de retruc, beneficia la causa per la Independència de Catalunya. No debades, el President Mas va deixar ben clar que la Catalunya Independent seria un soci de confiança dels Estats Units i un factor d'estabilitat per a la zona euromediterrània. Una zona que, a ningú se li escapa, s'està convertint en objecte d'atenció creixent arran dels darrers esdeveniments a Líbia i a Tunísia.

Per això, la Independència de Catalunya és una garantia de seguretat. Per contra, Espanya, amb el seu enfrontament permanent amb el Regne Unit pel tema de Gibraltar; amb la tossuderia de mantenir Sabta i Mililla, convertits en porta d'entrada de gihadistes a la Unió Europea i, naturalment, la seva política sistemàtica de boicotejar o amagar informació d'intel·ligència als Mossos d'Esquadra, que és el cos encarregat de la seguretat pública a Catalunya, no només posa en risc els catalans i les catalanes, sinó els milions de ciutadans d'arreu del món, molts d'ells americans, que ens visiten cada any. Un risc que es mitiga, val a dir, per l'excel·lent feina de la nostra policia, com s'acaba de demostrar.

En definitiva, la necessitat estratègica d'una forta entesa entre els Estats Units i Catalunya farà aquesta part del món més segura i estable. Un escenari que també serà ben vist per la Unió Europea. No debades, l'Europa Mediterrània està més que necessitada d'ambdós escenaris.

Josep Sort

Eleccions Municipals 2015

A Santa Margarida i els Monjos, ens reagrupem

Per primera vegada ens presentarem al nostre poble, com a Rcat.

Donada la composició social del nostre poble i la història, hi ha hagut sempre una majoria absoluta de PSC, una oposició de deixadesa per part de CiU i intents de fer quallar una oposició seriosa, sigui per candidatures sorgides de moviments socials o amb una representació minsa però treballadora, de sectors de l'esquerra nacional.

Ara, amb la davallada del PSC, constant els darrers anys, i el descrèdit del govern, que ara, més de trenta anys després, pretén "construir" el poble, ha arribat el moment que una candidatura amb cap de cartell i gent nova, i amb l'experiència acumulada al consistori, pot fer el canvi. Tenim l'ajuda del regidor Sebastià Robles, des del 2007 a l'Ajuntament i, des de fa uns anys, dins l'Equip de Govern, única manera d'aprendre des de dins, i de poder fiscalitzar-los.

El nostre projecte té una base nacional i social molt clara. Hem anat sumant en aquest llarg procés, a força gent d'altres sectors: culturals, ecologistes, treballadors a l'atur, membres d'OBG i entitats animalistes, joves, estudiants, gent de la cultura tradicional... gent coneguda i respectada pel seu treball a les entitats del poble, i en concret a l'ANC, com jo mateix i altres, des del principi. El nostre projecte pretén, fonamentalment,

El canvi de la manera de fer política, després de tants anys de majories, i el recanvi dels polítics caducs i immobiliers, per saba nova, però amb experiència. Estarem lluny, però, de personalismes coneguts i patits al nostre poble, i la

nostra gestió sera nova, tal com demana la societat. La pinça entre els qui volen seguir manant i els qui volen entrar a manar com sigui, anirà en contra nostre, ho sabem, però som necessaris, perquè ja n'hi ha prou de polítiques fetes sense el poble: la gent ha de tornar a entrar a l'Ajuntament!

El canvi de progrés al govern del municipi, en defensa de les qüestions socials, el medi ambient, els drets de les persones i els animals, i amb la transparència, la honestedat i la participació com a banderes. No serveix de res proclamar aquests valors, si no s'han practicat per part dels qui governen, ni per part dels qui volen arrasar amb tot. Serem la renovació i l'experiència, el canvi pensat i negociat, la política!

El canvi per ajudar a arribar a la independència, des del municipi, amb els nostres ritmes i maneres, amb la pedagogia adequada per al nostre poble, la participació decidida a l'AMI i qualsevol

proposta que calgui, per a la qual estarem a primera fila per a treballar, com hem fet des de sempre, per la unitat del país.

Pels qui creiem en aquest sentit unitari del país, des de sempre, és cabdal que hi siguem tothom en aquest procés. Com a penedesenc i com a casteller puc afirmar que sense una pinya sòlida, treballada, plena de gent disposada a l'esforç i a la lluita colze a colze, sense aquesta pinya social i nacional, no es pot bastir cap edifici. Però a Santa Margarida i els Monjos, no creiem que amb l'estelada ja està tot fet, i fem les coses com creiem que cal: de baix a dalt. Ens hem permès el luxe, fins i tot, de canviar l'ordre dels lemes i escriure'ls així: **TREBALL, DEMOCRÀCIA I INDEPENDÈNCIA!**

Ens veureu a l'Ajuntament i serem un dels primers canvis al Penedès!

Albert Carrasco

Cap de llista de Reagrupament a Santa Margarida i els Monjos

Un nouvingut en la política local

Sóc un nouvingut en política local, sense comptar en la “política” que un es veu amb l’obligació de fer quan era universitari, pels anys setanta i, just quan encara estem entrant en matèria, ja em puc donar per satisfet per la quantitat de coses que s’aprenen. Unes quantes, no gaires pel que sembla de moment, un pèl obscures dels governants de torn, que ens els mirem amb ulls crítics, i la resta són particularment atractives, encoratjadores pel que significa en les intencions de millorar l’entorn immediat i, així doncs, el dels teus veïns, convilatans i dels fills, propis i d’altri. Coneixedor que els petits canvis són els importants, començant per un mateix.

Ens presentem a les eleccions municipals de Puigcerdà, un grup cohesionat, on cadascú de nosaltres respon a l’ànim de servei, a l’ànim de millora i de poder donar una dimensió social, per tant política, a la nostra eventual feina.

Posseïm, al meu entendre, dues reals i significatives virtuts: la primera és que ens presentem persones que coneixem exactament allò de què ens hauríem d’ocupar en cadascuna de les matèries que formen el llarg llistat de feines municipals; la segona és que no som polítics professionals, és a dir, no ens hi va la feina segons la candidatura que el nostre poble vulgui votar. Això significa o podria significar, que no tenim les mans lligades prèviament per assumptes extramunicipals, que no tenim consignes específiques i, sobretot, que el nostre desig no és perpetuar-nos, sinó fer-ho tot el millor que sapiguem, puguem,

i ja ens farà confiança de nou la gent si ho hem fet bé.

Em crida poderosament l’atenció que en un poble petit sembla que la intenció de vot va a la gent més coneguda, la que pot ocupar un lloc més rellevant a la vida pública, la que fa més vida de poble: el que passeja amb el seu entorn quotidià, sigui família, companys de feina o amics, etc. i no sembla que hagi d’anar a votar a qui més es preocupa de fer campanya durant tota la seva legislatura i que fa feina municipal continguda en promeses electorals just uns mesos abans. Naturalment no sabrem això, ni el contrari, però és una sensació gratificant i sobretot dóna coratge per presentar-se a unes eleccions.

Exactament pel sentit anterior que he exposat anirem sols en llista única, encara que en uns quants municipis han decidit fer-ho en coalició amb d’altres forces polítiques i, malgrat que estem fraternalment i, si m’ho permeteu, “espiritualment” units a altres persones que, sota

altres sigles, es presenten pel mateix municipi, seguirem en llista única. Òbviament això no exclourà que a l’hora de fer feina arribem als pactes que creguem necessaris per al bon enteniment de les tasques de municipi.

Personalment entenc que la gent que tenim una professió que encara directament el sofriment humà, com pot ser la meua de cirurgia, o la gent que té relació directa en altres esferes de la relació humana, hem adquirit una certa sensibilitat desenvolupada cap al tracte humà i una voluntat de servei, que jo desitjaria que la tingués qui, en un moment donat de la vida, té la responsabilitat de manar.

Creiem que Puigcerdà necessita aires nous, recanvi en les formes de fer, en els objectius a perseguir, en destinació de recursos; i amb aquesta finalitat ens presentem a les eleccions municipals.

Toni Veres

Cap de llista de
Reagrupament a Puigcerdà

Ajuntaments i sobiranisme

D'aquí a molt poques setmanes es celebraran les eleccions municipals. En aquest 2015, hi ha una certa unanimitat entre les forces sobiranistes que aquestes eleccions són cabdals per poder fer un pas decisiu cap a la independència de la nostra pàtria.

Ben diferent de fa 4 anys, quan aleshores totes les veus s'esforçaven a diferenciar la política local de la nacional (alguns encara en deien autonòmica) i evidentment de la política estatal, que molts consideraven com l'única política seriosa.

Alguns discrepàvem i vàiem en la política local una oportunitat d'ajudar a l'avenç de l'independentisme. Ens calen alcaldes i regidors que sàpiguen estar a l'alçada del moment històric que viu Catalunya i que hi contribueixin, no només alcaldes i regidors, que es saben de memòria en quin carrer hi ha un forat per apedaçar.

Fa només 4 anys, però recordeu que aleshores encara no existia l'AMI; l'ANC era incipient i una gran incògnita; no hi havia hagut la manifestació del 2012, ni la Via Catalana, ni la V a Barcelona. I evidentment encara era inimaginable el magnífic acte en el qual 800 alcaldes lliuraven al President les mocions de suport a la consulta del 9N. I estàvem lluny de pensar en el mateix 9N, malgrat ell mateix.

Tot plegat reforça el meu convenciment que des dels Ajuntaments es pot contribuir, i molt, a la política nacional. I a la construcció del nou Estat català. Encara que alguns partits procurin minoritzar el paper dels consistoris volent reduir l'acció política, el debat i la presa de decisions als límits del terme municipal amb una voluntat de

fer petit allò que té voluntat de créixer, retallant el debat com les branques d'un bonsai.

Avui, el moviment sobiranista és majoritari a Catalunya. Tant se val qui faci i cuini les enquestes. I, per molt que els pesi als unionistes i als *papanates* de la pràcticament extinta "tercera via", la gran majoria dels que volem votar som independentistes. Els contraris a la independència canalitzen la seva energia a negar el caràcter plebiscitari del 27S, en comptes de fer accions lleials i respectables per la pertinença a l'estat espanyol. I els de la "tercera via" estan massa ocupats fent equilibris amb adjectius i adverbis per no acabar de quedar descol·locats i despenjats. Els suposats regeneradors de la política cauen en el tòpic més tronat i ens diuen que el debat és un altre, que aquests "localismes" no porten enlloc i reforcen allò tan cert que el que s'assembla més a un espanyol de dretes és un espanyol d'esquerres.

Ara tenim una nova oportunitat de fer un altre pas definitiu amb la Declaració Municipalista de Cervera, en la qual es proposa que totes les candidatures que es presenten a les eleccions municipals d'aquest mes

de maig donin prioritat per establir aliances de govern als partits compromesos a treballar inequívocament per a l'exercici de l'autodeterminació de Catalunya i amb l'objectiu d'assolir, durant el proper mandat municipal, la plena sobirania de la nació catalana.

La declaració també inclou una fórmula per a la presa de jurament per ser pronunciada pels nous càrrecs electes, en la qual es posen a disposició del Parlament, del President i de la Generalitat per exercir l'autodeterminació i proclamar l'Estat català, Lliure i Sobirà; a més de compromisos de lluitar contra la corrupció, afavorir la transparència i la participació. Finalment, la Declaració de Cervera promou la unitat d'acció dels Ajuntament amb Òmnium Cultural, ANC i altres entitats per garantir l'èxit del conjunt de les forces sobiranistes a les eleccions del 27 de setembre.

Ara sí que ningú no podrà negar que els ajuntaments estaran a la primera fila per aconseguir la llibertat de la nostra nació.

Candidatures de Reagrupament

Reagrupament també serà present a les eleccions municipals que se celebraran el proper 24 de maig, ja sigui en solitari, en coalició amb un altre partit o donant suport a una llista. Les candidatures en solitari són a Puigcerdà, amb Toni Veres al capdavant, a Santa Margarida i els Monjos, amb Albert Carrasco i a

Cubelles, amb Rosa Fonoll. Hi ha varies poblacions que han apostat per fer una coalició amb Solidaritat Catalana per reivindicar la unió de l'independentisme als ajuntaments. S'han unit amb el lema de "Millor" i les candidatures són: Millor Barcelona, Millor Manresa, Millor Cervelló i Millor la Granada.

Finalment, hi ha varis municipis on s'ha optat per anar conjuntament amb CiU, com és el cas d'Olot (que ja es va fer la legislatura passada), Reus, Girona, Vic, Sabadell i Mataró. A Banyoles, com en la legislatura passada, Reagrupament repetirà experiència amb Junts per Banyoles.

Declaració Unilateral d'Independència

És més que evident que no cal insistir en la negociació, el pacte o l'acord amb l'estat espanyol per aconseguir l'estat propi. El concepte que té l'estat i els qui el governen sobre el dret de les nacions a esdevenir lliures és antagònic amb el concepte de democràcia. Des de Madrid diuen: «Drets de la nació catalana?. Quina nació catalana?. Catalunya és una comunitat autònoma de règim comú...». I els catalans disciplinats, festius, ordenats, civilitzats, fa anys i anys que sortim al carrer i cridem: «Som una nació, som una nació...» No sóc de les que penso que tota la nostra lluita no ha servit per res. No estariem on som sense els nostres herois, com el general Moragues, que ara reivindica tothom i que només apareixia en els llibres d'història fins fa ben poc, sense Nacionalistes d'Esquerra, sense en Colom, que no fa tants anys va començar a parlar d'independència de debò a Esquerra, sense Reagrupament...

En l'ADN de l'estat espanyol apareix el sentiment «*Una, grande y libre*». Espanya ja no és ni grande ni libre. Però malda per continuar essent «una» amb el que li queda, després d'haver malbaratat un imperi en el qual sempre era de dia...

En la darrera trobada dels ministres de la mediterrània, en la qual es va «permetre» que el president de Catalunya fes la salutació d'amfitrió, el senyor Rajoy, una vegada més, va deixar ben clar quin és el paper que reserva per a Barcelona. Li reserva, el de ciutat «espanyola», situada a la mediterrània.

També el president de la Generalitat va parlar clar i català. Vol que Barcelona es converteixi en la capital de la nació catalana i posa en valor totes les aportacions que Catalunya ha fet a Europa i al món des de fa segles. Catalunya és

Europa. Aquesta és una realitat inqüestionable. Ara només cal que, per arribar al Danubi, no hàgim de passar pel Manzanares.

L'estat espanyol mai no entrarà a negociar el seu desballestament. I, des del seu punt de vista, és lògic. Ells consideren que hem de valorar, per exemple, que l'estat, generosament, rebaixi a Catalunya els interessos pels diners que ens arriben del FLA, però ves per on, no ens diuen d'on arriben els diners del FLA, d'on surten, majoritàriament, els diners del FLA. I la veritat és que acabem rebent els diners del FLA, com a préstec, que hem de retornar, havent-los generat prèviament, amb l'esforç de tots els catalans.

No hi ha res a fer. Cada vegada som més els qui sabem perfectament que, si volem continuar vivint com a catalans, la continuïtat dintre de l'estat espanyol no és possible. Som diferents. Si una imatge val més que mil paraules, imaginem-ne dues. La Plaza del Sol de Madrid, la «*del café con leche*» de l'alcaldesa del PP, tan bonica, tan austera, tan tancada, tan castellana... i la visió de Barcelona des de Montjuïc amb la mediterrània als seus peus, oberta al mar, oberta al món. Res a veure. I ja sabem que, a través dels segles, la geografia conforma el caràcter dels pobles. L'altra imatge: l'obra del Greco

i l'obra de Ramon Casas. Dos artistes colossals, l'un místic, fosc, l'altre carnal, exuberant...

Potser ens hauríem pogut entendre, ens hauríem pogut complementar, amb les nostres diferències... Però per a l'estat espanyol no hi ha diferències, hi ha «*peculiaridades regionales*». I així, no. Ja no. Ja és impossible. Catalunya ja ho ha intentat moltes vegades i ha acabat amb els líders assassinats, mutilats, escarnits i el poble amb el ganivet del pa lligat a la taula del menjador, com a exemple de submissió i símbol de derrota.

Amb la satisfacció d'haver compartit amb tots els reagrupats i reagrupades l'aposta per la Declaració Unilateral d'Independència com a única sortida a la situació actual, la torno a reivindicar ara, uns quants anys després. Negociacions, pactes, acords... el que vulgueu, però sempre després d'haver-nos declarat independents. Els pactes es fan entre iguals. Els pobles vençuts només pacten la rendició.

I després ja farem festes, cercaviles i convidarem els amics perquè comparteixin amb nosaltres la joia del moment, però primer guanyem-nos la llibertat!

Teresa Casals

Belles històries de la diàspora armènia (En record del genocidi d'ara fa 100 anys)

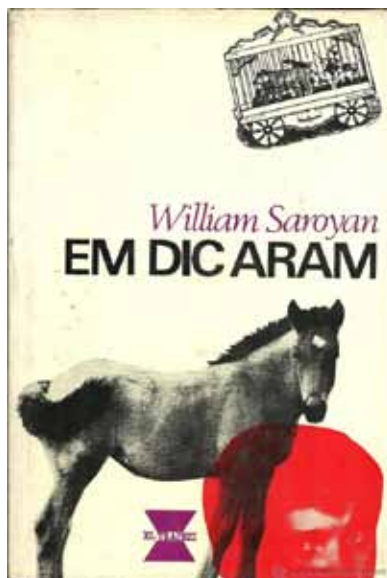
William Saroyan, *Em dic Aram*, traducció de Ramon Folch i Camarasa, Barcelona, Edicions 62, 1966 [1941]

Aquest any es commemora un segle de l'inici del genocidi armeni. En plena Primera Guerra Mundial, els turcs del poderós però ja decadent Imperi Otomà van emprendre una operació sistemàtica i planificada d'eliminació i deportació del poble armeni, molt present a Anatòlia. Els armenis són un poble antic, de gran interès històric i cultural, fins i tot tenen un alfabet propi, i la seva és una de les primeres esglésies cristianes.

Amb gran encert, Edicions de 1984 acaba de publicar *Els quaranta dies del Musa Dagh* de Franz Werfel, que narra un apassionant episodi de resistència popular armènia contra l'exèrcit turc. Werfel era un jueu nascut a Praga, que escrivia en alemany com Franz Kafka i Max Brod, dels quals era amic. El llibre —publicat el 1933— fou llegit amb avidesa pels jueus perseguits pels nazis. Aquest serà un dels llibres que em firaré per Sant Jordi. Precisament, el 24 d'abril de 1915 és la data en què el govern turc va executar centenars d'intel·lectuals armenis residents a Istanbul.

Com que no els puc parlar del de Werfel, recupero aquí *Em dic Aram*, un preciós llibre de William Saroyan, escriptor nord-americà d'ascendència armènia que va néixer a Fresno i escrivia en anglès, llengua que parlava "sense accent". Les històries de Saroyan giren al voltant de la comunitat armènia instal·lada a la vall de San Joaquin, a Califòrnia, dedicats a tasques agrícoles en la vinya i els fruiters de la regió.

Com sempre passa amb la bona literatura, el més interessant de Saroyan no és tant el contingut com la veu

narrativa —servida en català per la magnífica traducció de Ramon Folch i Camarasa, escriptor que convindria rellegir. A *Em dic Aram* trobem un narrador en primera persona que correspon a Aram Garoghlanian, un infant que explica les seves vivències en la comunitat on viu en el període entre 10 i 14 anys. Al començament del llibre hi ha una nota de l'autor en què fa una mena d'avertiment:

“Al meu entendre, aquest llibre és la història d'un noi americà que es diu Aram Garoghlanian. No pretenc pas que la història tingui cap mena d'argument, i m'afanyo a avisar honestament el lector que no hi passa res d'extraordinari.” (p. 7)

Potser “no hi passa res d'extraordinari”, però aquest llibre, per mitjà de la mirada tendra i divertida del narrador, obre la porta a un microcosmos rural, ple de personatges memorables, molts dels quals són oncles o cosins d'Aram, com Melik:

L'oncle Melik era, si fa no fa, el pitjor granger que ha existit mai. Era massa imaginatiu i massa poeta perquè li anés bé. El que ell volia era bellesa. Volia plantar bellesa i veure-la créixer (p. 33)

Tal com avisa l'autor, les històries

no pretenen teixir un relat novel·lesc convencional, però confegeixen un acolorit retaule amb el fil conductor d'Aram, narrador i sovint protagonista. En ocasions, hi ha relats que mostren la versatilitat narrativa de Saroyan, com ara “Vells consells camperols al viatger americà”, que conté un diàleg senzillament hilarant, digne d'un guió del millor dels germans Marx.

Inevitablement, hi ha moments que emergeix la qüestió de la identitat d'Aram, que es mostra de forma més directa, curiosament, en una conversa amb un indi:

—Jo no sóc americà —vaig dir.
—Ja ho sé —digué l'indi—. Tu ets armeni. Ho recordo. T'ho vaig preguntar i m'ho vas dir. Tu ets un armeni nascut a Amèrica. Tens catorze anys i ja saps que sabràs conduir un automòbil només de pujar-hi. Ets un americà típic, encara que la teva pell, com la meua, sigui fosca. (p.129)

El llibre no cau en la malenconia, però certa nostàlgia de la “vella pàtria” impregna l'entorn d'Aram, que ell anomena “la seva tribu”:

En general el local era freqüentat per armenis, però també hi anaven d'altres. Tots els qui recordaven la vella pàtria. Tots els que l'estimaven. Tots els que havien jugat al tavlí, o al scambile, amb cartes, a la vella pàtria. Tots els qui fruïen amb les menges de la vella pàtria, el vi, el rakhi, i les tassetes de cafè de les tardes. Tots aquells que estimaven les cançons i les històries. I tots aquells que els agradava de trobar-se en un lloc que feia una olor familiar, a milers de quilòmetres de la pàtria (p. 147)

Al final, on el record de “la vella pàtria” es fa més present és en els gustos de menjar i begudes, cançons, jocs de cartes, però, sobretot —com vam aprendre de Proust— en les olors, capaces de recórrer milers de quilòmetres.